

LBRIS

We know
books

JULES VERNE

MATHIAS SANDORF

I

Ilustrații de L. Benett

Traducere și note de Ion Pas și Sarina Cassvan

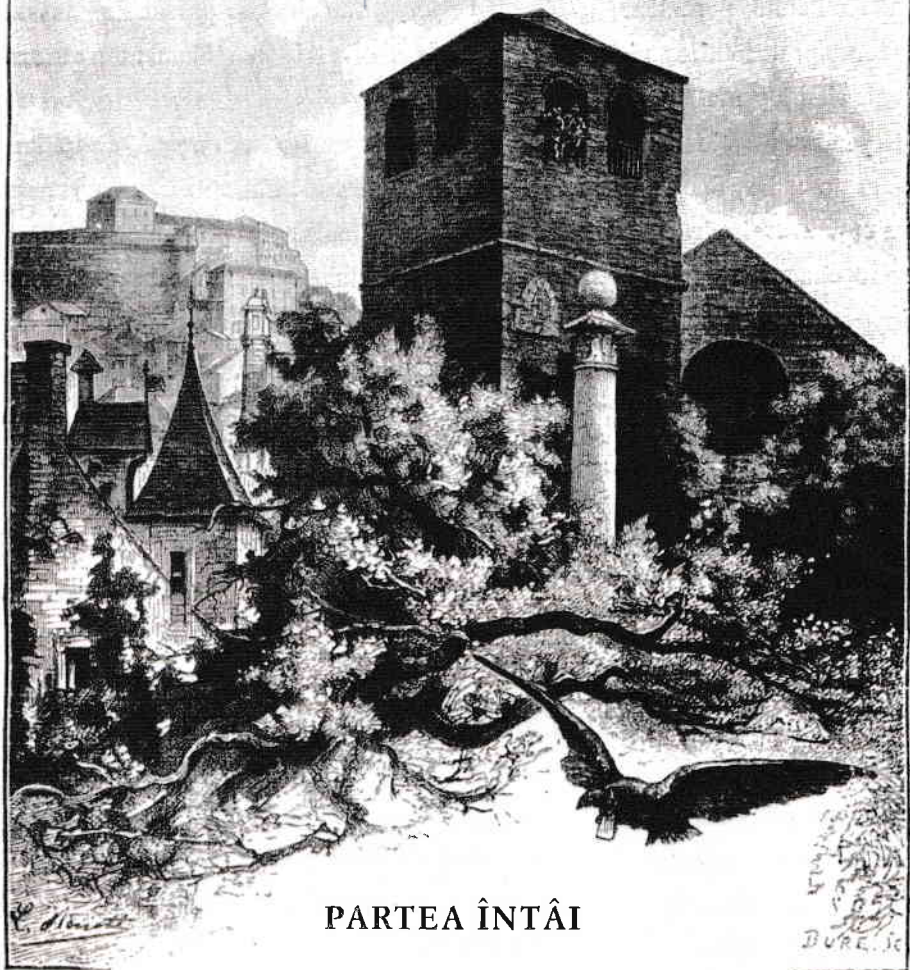
LITERA
București

PARTEA ÎNTÂI

I. <i>Porumbelul călător</i>	5
II. <i>Contele Mathias Sandorf</i>	24
III. <i>Casa Toronthal</i>	35
IV. <i>Biletul codat</i>	50
V. <i>Înainte, în timpul și după judecată</i>	65
VI. <i>Turnul din Pisino</i>	81
VII. <i>Torentul Foibei</i>	93
VIII. <i>Casa pescarului Ferrato</i>	110
IX. <i>Ultime eforturi în cea din urmă luptă</i>	128

PARTEA A DOUA

I. <i>Pescade și Matifou</i>	137
II. <i>Coborârea vasului</i>	149
III. <i>Doctorul Antekirtt</i>	163
IV. <i>Văduva lui Ștefan Báthory</i>	180
V. <i>Diverse întâmplări</i>	197
VI. <i>Cattaro</i>	215
VII. <i>Încurcături</i>	232
VIII. <i>O întâlnire în cartierul Stradone</i>	245

PARTEA ÎNTÂI

I

PORUMBELUL CĂLĂTOR

Trieste, capitala Iliriei, se împarte în două zone foarte diferite: una nouă și bogată, Theresienstadt, corect construită la malul golfului, și alta, bătrână și săracă, construită neregulat și strânsă între Corso, care o desparte de prima, și de panta colinei Karst, al cărei vârf e

încoronat de o citadelă cu un aspect pitoresc. Portul Trieste e acoperit de digul din San Carlo, în jurul căruia navighează mai ales navele comerciale. Aici se formează în număr îngrijorător de mare grupuri de nomazi, dintre cei care se pot lipsi lesne de buzunare fiindcă n-au avut niciodată ce pune în ele și probabil că nici nu vor avea ocazia vreodată. Totuși, în ziua aceea, la 18 mai 1867, s-au putut observa, în mijlocul acestor nomazi, doi inși ceva mai bine îmbrăcați. Nu prea cred să nu fi simțit niciodată lipsa banilor, dar erau oameni gata să facă orice pentru a-și asigura câștiguri. Unul se numea Sarcany și era tripolitan; celălalt, sicilian, se numea Zirone. Amândoi străbătuseră de zeci de ori aceste locuri și se opreau anume la extremitatea digului. De aici priveau orizontul mării, la apus de golful Trieste, ca și când ar fi așteptat sosirea unei nave care să le aducă bogăția dorită.

– Cât e ora? întrebă Zirone în limba italiană, pe care însoțitorul său o vorbea tot atât de bine ca pe celelalte dialecte ale Mediteranei.

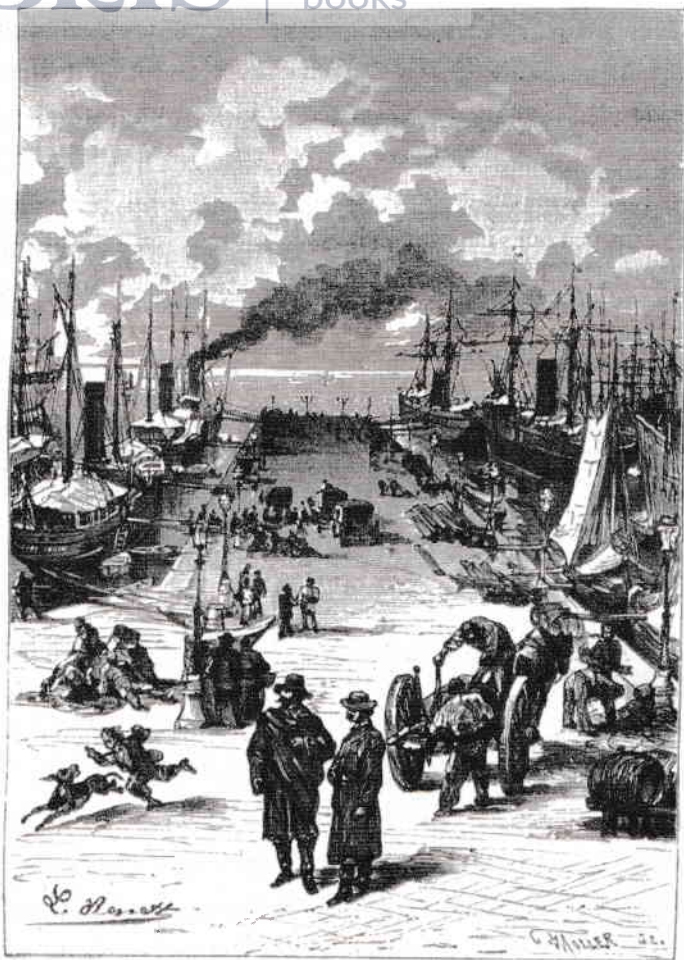
Sarcany nu răspuse.

– Ah, ce prost sunt! strigă sicilianul. Nu e oare ora la care ți se face foame, dacă ai uitat să mănânci?

Elementele austriece, italiene, slave sunt atât de amestecate pe această porțiune a regatului austro-italian, că tovărășia celor doi indivizi nu atrăgea atenția nimănui. Chiar dacă buzunarele le-ar fi fost goale, nimeni n-ar fi putut să bănuiască, atât erau de țațoși în mantalele ce le cădeau până la glezne.

Sarcany, cel mai tânăr dintre amândoi, avea talia mijlocie, dar proporționată, maniere elegante și era în vârstă de 25 de ani. Sarcany, nimic mai mult. Niciun alt nume de botez. Și, de fapt, nici n-a fost botezat, fiind probabil de origine africană, din Libia sau Tunisia; dar cu toate că fața îi era bronzată, trăsăturile lui corecte îl apropiau mai mult de rasa albă decât de cea neagră.

Nu exista figură mai înșelătoare ca a lui Sarcany. Trebuia să fii un observator prea fin ca să desprinzi de pe chipul acesta armonios,

Portul Trieste e acoperit de digul din San Carlo

cu ochi negri, frumoși, cu nas fin și gură bine desenată, umbrită de o mustață abia vizibilă, viclenia ascunsă. Niciun ochi n-ar fi putut descoperit pe fața sa, aproape nepăsătoare, acele stigmatе ale disprețului și dezgustului care trădează o perpetuă stare de revoltă contra societății. Dacă fizionomiștii au pretenția că pot pătrunde cu toată abilitatea în sufletul cuiva, Sarcany era o dezmințire formală a acestei păreri. Nimeni n-ar fi putut ghici, văzându-l, cum este sau

cine era. Nu-ți trezea aversiunea pe care o ai pentru un șarlatan, și de aceea era mai periculos.

Nimeni nu știa cum a copilărit. Desigur, fusese un copil părăsit. În ce fel a fost crescut și de cine? În ce colț al Libiei și-a petrecut primii săi ani? Ce îngrijiri l-au ferit de pericolele climei primejdioase? Nimeni n-ar fi putut s-o spună, nici chiar el însuși, născut din întâmplare, împins în lume la întâmplare, destinat să trăiască din întâmplare. Totuși, a primit în timpul adolescenței sale o educație practică datorită, desigur, faptului că și-a petrecut viața cutreierând lumea, cunoscând oameni de toate felurile, născocind tot felul de căi ingenioase pentru a-și asigura viața de toate zilele. Astfel, și în urma unor împrejurări oarecare, se explică de ce era de câțiva ani în bune relații cu o casă dintre cele mai bogate din Trieste, casa bancherului Silas Toronthal, al cărui nume e amestecat în povestirea aceasta.

Cât despre tovarășul lui Sarcany, italianul Zirone, el nu era decât omul fără de lege și credință, aventurier la îndemâna oricui îl plătea să-i facă un serviciu. Sicilian de fel, în vârstă de 30 de ani, el era gata să dea sfaturi rele și să le și pună în aplicare. Unde era oare născut? Poate că ar fi spus-o dacă ar fi știut. În tot cazul, nu spunea de bunăvoie unde locuiește și dacă locuiește undeva. S-a întâlnit cu Sarcany în Sicilia, unde i-a mânat soarta lor de boemi, și au pornit-o în largul lumii încercându-și norocul. Totuși, Zirone, un vlăjgan bărbos, cu fața arămie și părul negru, își ascundea cu greu șiretenia nativă, care țâșnea din ochii săi pe jumătate închiși și se desprindea din tremurul continuu al capului său. Zadarnic căuta să și-o ascundă pălăvrăgind. Avea o fire mai mult veselă, în aceeași măsură în care o avea tovarășul său tristă.

În ziua aceasta, Zirone vorbea mai puțin ca de obicei. Era vădit că grija mesei de seară îl frământa. În ajun, o partidă de jocuri de noroc i-a stors lui Sarcany ultimii bani, și acum nu știau ce să facă. Nu se

bizuiiau decât pe o întâmplare fericită și, cum ea nu se prea grăbea să vină, se hotărâra să-i iasă în cale cutreierând străzile orașului nou.

Aici, prin piețe, pe chei, pe străzile principale, ca și în port, se duce și vine, se grăbește și se ciocnește în vârtejul treburilor o populație de 70 000 de locuitori, de origine italiană, a cărei limbă venețiană se pierde în mijlocul concertului cosmopolit al marinarilor, comercianților și funcționarilor, care vorbesc germana, engleza, franceza și limbile slave.

Totuși, deși orașul e bogat, nu trebuie să ne închipuim că toți cei de pe străzi sunt bogătași. Nu! Chiar cei mai bogați n-ar putea să rivalizeze cu negustorii englezi, armeni, greci și evrei care formează elita din Trieste și al căror lux somptuos ar fi demn de capitala regatului austro-ungar. Dar, fără să-i mai numărăm, câți bieți nenorociți nu rătăcesc nemâncați de dimineață și până seara de-a lungul aleilor cu clădiri mari, închise ca niște fortărețe? Ce de oameni care n-au ce mânca nu privesc navele celei mai puternice societăți maritime a Europei, Lloyd, din Austria, care debarcă atâta bogăție venită din toate colțurile lumii? Câți nenorociți, în sfârșit, care se găsesc cu miile la Londra, Liverpool, Marsilia, Le Havre, Anvers, Livorno, nu-s amestecați printre armatorii respectabili în vecinătatea acestor arsenale a căror intrare le este interzisă, în piața bursei ce nu le va deschide porțile niciodată.

E adevărat că în toate centrele maritime, ale lumii vechi și noi, mișună o clasă de nenorociți specifică orașelor mari. Nu se știe de unde vin, unde se duc, și, printre ei, numărul săracilor e considerabil. În primul rând, sunt mulți străini. Drumul de fier și vasele i-au aruncat ca pe niște colete netrebuincioase, și toate eforturile poliției de a-i alunga rămân zadarnice.

Sarcany și Zirone mai aruncară o ultimă privire de-a lungul golfului până la farul ridicat pe podul Santa Teresa și, părăsind locul dintre Teatro Comunale și scuar, ajunseră în Piazza Grande, unde

Marele canal din Trieste

hoinăriră un sfert de oră în jurul fântânii construite la picioarele statuii lui Carol al VI-lea.

Ajunseră astfel la stânga. În realitate, Zirone îi măsură pe trecători ca și când ar fi avut dorința să-i suprime. Apoi se întoarseră exact la ora când bursa își închide porțile.

– Iat-o goală, ca buzunarul nostru! se crezu obligat să spună sicilianul, râzând în silă.

Dar nepăsătorul Sarcany păru că nu aude gluma răutăcioasă a tovarășului său, care se întindea căscând. Străbătura piața triumphiulară unde se înalță statuia de bronz a lui Leopold I. Un fluierat al lui Zirone, fluierat de haimana fără lucru, făcu să-și ia zborul o sumedenie de porumbei care roiesc sub portalul bursei vechi, asemenea porumbeilor cenușii din piața San Marco, în Venetia.

Nu departe se deschide Corso, care desparte Trieste cel nou de cel vechi, o stradă largă, dar lipsită de eleganță, magazine bine asortate, dar fără gust, semănând mai mult cu Regent Street, din Londra, sau cu Broadway, din New York, cu Boulevard des Italiens, din Paris. De altfel, e frecventat de un mare număr de trecători și de un număr suficient de trăsuri care merg de la Piazza Grande spre Piazza de la Legna, nume care arată cât de mult se resimte originea italiană a orașului.

Dacă Sarcany se prefăcea că e indiferent față de tot ce ispitește, Zirone nu trecea însă prin fața unui magazin fără să nu arunce privirea plină de invidie a celor ce n-au mijloacele să intre înăuntru. Găseau prin ele multe lucruri pe placul lor, mai cu seamă prin băcăniile și berăriile unde berea curge șuvoi, mai mult ca în orice alt oraș din regatul austro-ungar.

– Corso ăsta îți face parcă mai multă sete și foame, zise sicilianul plescăind limba.

Cuvinte la care Sarcany răspunse ridicând din umeri.

O luară pe prima stradă la stânga și, ajunși la malul canalului, pe locul unde Ponto Rosso – pod mișcător – îl străbate, urcară pe cheiul unde puteau să acosteze și vase mari. În dreptul bisericii Sant'Antonio, Sarcany apucă brusc spre dreapta; tovarășul său îl urmă fără să scoată un cuvânt. Trecură din nou Corso și iată-i aventurându-se prin orașul cel vechi, cu străzi înguste și expuse vântului înghețat de nord-est. În vechiul Trieste, Zirone și Sarcany aveau să se simtă mai la ei acasă decât în mijlocul cartierelor bogate.

Într-adevăr, ei locuiau într-un hotel modest, nu departe de biserica Santa Maria Maggiore, din clipa când au sosit pe coasta Adriaticii. Dar acum hotelierul începea să le ceară achitarea notei ce creștea în fiecare zi. Ocoliră câțva timp locul unde se afla hotelul, rătăcind în jurul lui Arco di Riccardo. În realitate, nu aveau scopul să studieze aceste resturi ale arhitecturii romane, dar pentru că norocul întârzie să le iasă în cale, urcară, unul în urma altuia, potecile întortocheate care conduceau aproape în vârful platoului Karst, pe terasa catedralei.

– Ciudată idee să ne cocoțăm aici, mormăi Zirone strângându-și cordonul hainei.

Dar nu-și părăsi tovarășul, și-și urmară amândoi drumul. Peste zece minute au ajuns pe terasă, mai flămânzi ca înainte.

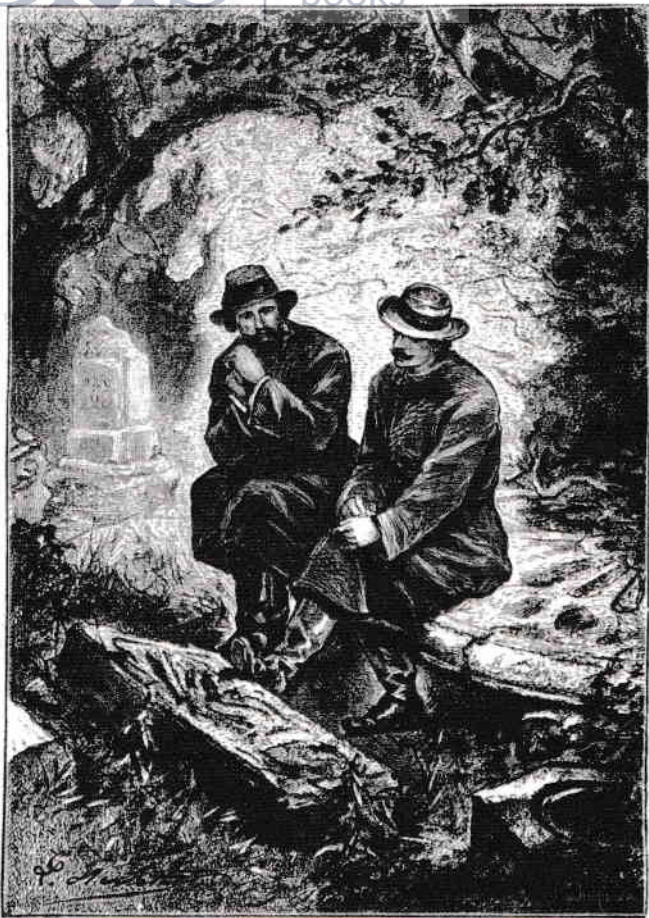
Că de pe locul acela se deschide o perspectivă minunată, de-a lungul golfului Trieste până la mare, peste portul în care e un dute-vino de vapoare de pescuit și de nave comerciale, asta nu putea să-i încânte pe cei doi aventurieri. Au mai văzut și altele și de câte ori nu și-au plimbat prin ele nevoia și necazul. Lui Zirone i-ar fi plăcut mai mult să hoinărească prin fața magazinelor bogate de pe Corso. În sfârșit, pentru că veniseră acolo să-și caute norocul, trebuiau să-l aștepte cu răbdare.

Se mai afla aici, la extremitatea scării ce ține de terasă, aproape de catedrala bizantină Saint-Just, o curte, altădată cimitir, iar acum muzeu de antichități. Nu se mai văd morminte, ci fărâme de pietre funerare culcate sub ramurile joase ale copacilor frumoși, bucăți de triglife din diverse epoci, cuburi pe care se mai vedeau încă urme de cenușă, totul azvârlit de-a valma în iarbă.

Poarta era deschisă. Sarcany n-avu decât s-o împingă și intră urmat de Zirone, care se mulțumi să facă această reflexie melancolică:

– Dacă am avea de gând să sfârșim cu viața, locul ăsta ar fi cât se poate de bun!

– Și dacă ți s-ar cere s-o faci? răspunse ironic Sarcany.

La început șezură tăcuți unul lângă altul...

- Aș refuza, tovarășe! Nu cer mai mult decât o zi fericită din zece!
- Ți se va da și chiar mai mult.
- Să te audă toți sfinții Italiei, și Dumnezeu știe că sunt cu sutele!
- Haidem tot înainte! zise Sarcany.

Amândoi o luară pe o alee semicirculară, printre două rânduri de urne, și se așezară pe o piatră romană de la nivelul pământului.

La început șezură tăcuți unul lângă altul, lucru ce-i convenea de minune lui Sarcany, dar nu era deloc pe placul tovarășului său.

Zirone deschise întâi vorba, după ce își înăbuși cu greu câteva căscături:

– Ei, la dracu'! Norocul nu se prea grăbește să ne iasă în cale, cu toate că facem prostia să ne încredem în el!

Sarcany nu răspunse.

– De altfel, ce idee să venim să-l căutăm în mijlocul acestor ruine! urmă el. Cred că am apucat pe o cale greșită. Pe cine dracu' poți să silești să-ți dea ceva în mijlocul cimitirului? Sufletele nu mai au nevoie de nimeni când își leapădă învelișul de lut. Când voi fi și eu ca ele, puțin îmi va păsa de o masă mai puțin sau deloc. Haidem!

Sarcany, dus pe gânduri, cu privirea în gol, nu se mișcă.

Zirone rămase câtva timp tăcut, apoi limbușia nu-i dădu pace și zise:

– Sarcany, știi sub ce formă aș vrea să se prezinte acest noroc care își uită azi niște clienți atât de vechi ca noi? Sub forma unuia din casierii casei Toronthal, care ar veni aici cu portofelul doldora de bilete de bancă, și ni le-ar oferi din partea bancherului, însoțindu-le cu mii de scuze pentru că ne-a făcut să așteptăm!

– Ascultă-mă, Zirone, răspunse Sarcany ale cărui sprâncene se încruntară. Îți repet pentru ultima oară că nu mai avem nimic de așteptat din partea lui Silas Toronthal.

– Ești sigur?

– Da! Tot creditul pe care l-aș fi putut avea la el e acum sfârșit. La ultima mea cerere de bani a răspuns cu un refuz categoric.

– Asta-i rău!

– Foarte rău, dar așa e.

– Bine, atunci dacă ți-e creditul sfârșit înseamnă că ai avut credit! Și pe ce se bizuia el? Pe inteligența și zelul pe care le-ai depus în slujba casei lui pentru unele afaceri delicate. Chiar și în primele luni ale șederii noastre în Trieste, Toronthal nu s-a arătat încăpățânat